ECLI:LV:AT:2021:0812.A420209419.11.L
Lieta Nr. A420209419, SKA-579/2021
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS
Rīgā 2021.gada 12.augustā

[1] /pašvaldība/ bāriņtiesa ir iesniegusi kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 10.jūlija spriedumu administratīvajā lietā, kas ierosināta, pamatojoties uz pieteicēju /pers. A/ un /pers. B/ pieteikumu par /pašvaldība/ bāriņtiesas amatpersonas 2019.gada 10.maija lēmuma Nr. 1-6.1./41 atzīšanu par prettiesisku. Apgabaltiesa atzina, ka vienpersoniskais lēmums pārtraukt bērna aizgādības tiesības pieteicējiem un ievietot bērnu krīzes centrā ir prettiesisks, jo bāriņtiesas pārstāve savas kompetences ietvaros nekavējoties nav veikusi nepieciešamās pārbaudes, tādējādi pieņemot pārsteidzīgu lēmumu.

[2] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 338.[1]panta otrās daļas 2.punktu tiesnešu kolēģija var atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību, ja, izvērtējot kasācijas sūdzībā minētos argumentus, nerodas šaubas par pārsūdzētā sprieduma tiesiskumu un izskatāmajai lietai nav nozīmes judikatūras veidošanā. Izvērtējusi bāriņtiesas iesniegto kasācijas sūdzību, senatoru kolēģija atzīst, ka kasācijas sūdzībā norādītie iebildumi nerada šaubas par apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu.

[3] Kasatore sūdzībā atsaukusies uz vairāku Administratīvā procesa likuma normu un tiesību principu pārkāpumu pārsūdzētajā spriedumā. Ir arī norādīti argumenti, kā kasatores ieskatā šie pārkāpumi izpaužas, tomēr tie kopumā vērsti pret tiesas noskaidrotajiem faktiskajiem apstākļiem un veikto pierādījumu novērtējumu un tā rezultātā izdarītajiem secinājumiem, proti, kasatore nevēlas piekrist apgabaltiesas konstatētajam, ka bāriņtiesas pārstāve ir pieņēmusi pārsteidzīgu lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem un bērna ievietošanu krīzes centrā. Tomēr tas nav pamats kasācijas tiesvedības ierosināšanai. Šāds pamats ir konstatējams vienīgi gadījumā, ja apgabaltiesa pārkāpusi lietas apstākļu noskaidrošanas vai pierādījumu novērtēšanas noteikumus. Izvērtējot apgabaltiesas spriedumu un kasācijas sūdzību, senatoru kolēģija konstatē, ka apgabaltiesa ir vērtējusi visus apstākļus kopumā un izdarījusi loģiskus un pamatotus secinājumus, kāpēc uzskata, ka vienpersoniskais lēmums tika pieņemts pārsteidzīgi. Savukārt lietas faktisko apstākļu pārbaude un pierādījumu pārvērtēšana nav kasācijas instances tiesas uzdevums, un procesa dalībnieka nepiekrišana tam, kā tiesa novērtējusi pierādījumus, nenozīmē, ka tiesa pierādījumu vērtēšanā pieļāvusi tiesību normu pārkāpumus.

[4] Lietā strīds ir par to, vai konkrētajos apstākļos bija pamats pieņemt lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu pieteicējiem, jo kasatore uzskata, ka minētais lēmums tika pieņemts bērna vislabāko interešu nodrošināšanai.

Bāriņtiesa kasācijas sūdzībā norāda, ka tās rīcībā bija informācija par pamatotām aizdomām par vardarbību pret bērnu, lai pieņemtu vienpersonisko lēmumu. Ja situācija ar bērna diagnozi būtu tik skaidra un saprotama, kā ticis atspoguļots apgabaltiesas spriedumā, vērtējot apstākļus un situāciju nevis konkrētajā brīdī, bet tagad, tad, ņemot vērā visu iegūto informāciju, kura nevarēja būt bāriņtiesas rīcībā uz notikuma brīdi un kuru bāriņtiesa nekavējoties nevarēja noskaidrot, viennozīmīgi arī slimnīcas ārstniecības personas nebūtu norādījušas par aizdomām par vardarbību. Turklāt kasatores ieskatā lietās par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem nav padziļinātas un detalizētas tiesu prakses, īpaši jautājumā par pierādījumu pietiekamību lēmuma pieņemšanai.

Senatoru kolēģija tam nepiekrīt. Jau kasācijas sūdzībā minētajā Senāta 2018.gada 16.aprīļa sprieduma lietā Nr. SKA-681/2018 (A420213416) 8.punktā ir norādīts, ja bāriņtiesa pati atklāj vai tai kļūst zināmi fakti, ka bērns ir tiktāl fiziski vai emocionāli apdraudēts, ka nepieciešama neatliekama rīkošanās, lai novērstu bērna dzīvības un veselības apdraudējumu, tad ir pamats rīkoties atbilstoši Bāriņtiesu likuma 23.pantam, pieņemot vienpersonisko lēmumu. Tomēr pirms vienpersoniskā lēmuma pieņemšanas bāriņtiesai atbilstoši Bāriņtiesu likuma 23.panta 2.[1]daļai vispirms primāri jāizvērtē iespējas novērst dzīvības un veselības apdraudējumu, bērnam paliekot ģimenē, un, tikai tad, ja to nav iespējams novērst ar līdzekļiem (pagaidu aizsardzība pret vardarbību, bērna nodošana citas personas, ar kuru bērnam ir emocionāla saikne, īslaicīgā aprūpē drošos apstākļos u.tml.), kuri mazāk ierobežo bērna tiesības uzaugt ģimenē, bāriņtiesa lemj par bērna šķiršanu no ģimenes.

Apgabaltiesa, izvērtējot lietā esošos pierādījumus, ir atzinusi, ka vienpersoniskā lēmuma pieņemšanai nebija pamata. Turklāt, lai arī Bāriņtiesu likuma 23.pants pieļauj vienpersoniskā lēmuma pieņemšanu uz aizdomu pamata par vardarbību, kas vērsta pret bērnu, šīm aizdomām ir jāizriet ne tikai no paskaidrojumiem, bet arī vismaz no kādiem netiešiem pierādījumiem lietā vai no rūpīga situācijas izvērtējuma (*Senāta 2020.gada 15.maija sprieduma lietā Nr. SKA-960/2020 (ECLI:LV:AT:2020:0515.A420157819.13.S) 12.punkts*).

[5] Ar nekavējošu rīcību ir saprotama tāda bāriņtiesas rīcība, kas tiek veikta, lai pēc iespējas ātrāk novērstu bērna dzīvības vai veselības apdraudējumu, taču tās pamatā ir jābūt tajā brīdī bāriņtiesai pieejamās un sasniedzamās informācijas un pierādījumu rūpīgam novērtējumam. It īpaši, ja konkrēti nav zināma tā persona, kura veikusi vardarbību pret bērnu, un bāriņtiesa pieņem vienpersonisko lēmumu par aizgādības tiesību pārtraukšanu uzreiz abiem vecākiem, jo tādā gadījumā bērns vispār paliek bez vecāku gādības un bāriņtiesai ir jālemj par bērna ārpusģimenes aprūpi.

Apgabaltiesa spiedumā konstatēja, ka no vienpersoniskā lēmuma un konkrētās administratīvās lietas materiāliem skaidri un nepārprotami neizriet, ka šāds lēmuma pieņemšanas brīdī pieejamās informācijas izvērtējums ticis veikts. Kā norādīts pārsūdzētajā spriedumā, bāriņtiesa, saņemot informāciju no VSIA „Bērnu klīniskā universitātes slimnīca" par medicīnas personāla aizdomām par vardarbību pret bērnu, pēc kura tika pieņemts vienpersoniskais lēmums, veica tikai formālas darbības informācijas iegūšanai, proti, pieprasot informāciju no Valsts ieņēmumu dienesta, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras, pašvaldības policijas, Nacionālā veselības dienesta un VSIA „Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs". Minētās darbības neliecina par to, ka bāriņtiesa savas kompetences ietvaros būtu noskaidrojusi tos apstākļus, kas būtu par pamatu vienpersoniskā lēmuma pieņemšanai, nekavējoties pārtraucot aizgādības tiesības abiem vecākiem. Turklāt katrs no gadījumiem, kad bāriņtiesai tiek ziņots par aizdomām par vardarbību, ir jāvērtē individuāli. Tādējādi arī kasatores arguments par vienveidīgas tiesu prakses neesamību neiztur kritiku, jo kasatores minētajos Senāta spriedumos

Bāriņtiesu likuma 23.pants tika interpretēts, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus.

Līdz ar to senatoru kolēģija secina, ka apgabaltiesa savas kompetences ietvaros bija ieguvusi pamatotus pierādījumus tam, ka izskatāmajā gadījumā vienpersoniskā lēmuma pieņemšana bija pārsteidzīga. Turklāt bāriņtiesa savā būtībā ir krīzes situāciju risināšanas iestāde, tāpēc tās uzdevums citstarp ir arī nodrošināt tiesību normās noteiktos priekšnoteikumus izsvērtu un kvalitatīvu lēmumu pieņemšanai.

[6] Ievērojot iepriekš minēto, kā arī to, ka izskatāmajai lietai nav nozīmes judikatūras veidošanā, jo lietā nav risināmi sarežģīti tiesību interpretācijas jautājumi, senatoru kolēģija atzīst, ka kasācijas tiesvedības ierosināšanai nav pamata.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.[1]panta otrās daļas 2.punktu, senatoru kolēģija

nolēma

Atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar /pašvaldība bāriņtiesas kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 10.jūlija spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore V. Krūmiņa Senators V. Poķis Senatore L. Slica